Stadskerk Nijmegen (OCP), 30 augustus 2026, 11e zondag van de zomer;
voorganger: Jan van Hooydonk (lekendominicaan)

[1e lezing: Jeremia 7, 21-28] (Nieuwe Bijbelvertaling)
21 Dit zegt de HEER van de hemelse machten, de God van Israël: Maak van je brandoffers
maar vredeoffers: eet zelf het vlees maar op! 22 Toen ik jullie voorouders uit Egypte leidde,
heb ik hun nooit iets gezegd of voorgeschreven over brand- en vredeoffers. ik hun geboden
heb, is dit: “Wees mij gehoorzaam, dan zal ik jullie God zijn en zullen jullie mijn volk zijn. Volg
steeds de weg die ik jullie wijs, daar zullen jullie wél bij varen.” 24 Maar ze luisterden niet
naar mij, ze hebben mij niet gehoorzaamd. Ze volgden hun eigen plannen en lieten zich
leiden door hun koppig en boosaardig hart. In plaats van mij te volgen, keerden ze zich van
mij af. 25 Vanaf de dag dat jullie voorouders uit Egypte wegtrokken tot op de dag van
vandaag heb ik telkens weer mijn dienaren, de profeten, naar jullie gezonden. 26 Maar
niemand die naar mij luisterde, niemand die mij gehoorzaamde. Jullie zijn nog halsstarriger
dan jullie voorouders.
27 Als je dit alles tegen hen zegt, zullen ze niet naar je luisteren; als je hen roept, zullen ze
niet antwoorden. 28 Zeg dan tegen hen: Hier is nu een volk dat niet heeft geluisterd naar de
HEER, zijn God, en dat zich niet heeft laten terechtwijzen. Oprechte woorden komen niet
meer over hun lippen.

[Epistel: Romeinen 12, 1-8] (vert. Theo de Kruijf)]
Ik (Paulus) roep u dus op, broeders en zusters, omdat God zo goed voor u is, uzelf aan te
bieden als een levende, toegewijde en aan God welgevallige offergave. Dit is uw ware
eredienst. Pas uw leefwijze niet aan die van de wereld aan. U moet ándere mensen worden
met een nieuwe gezindheid. Dan kunt u uzelf ervan overtuigen wat God wil, wat goed is, wat
Hem welgevallig is, wat volmaakt is.
Met een beroep op het voorrecht dat God mij gegeven heeft, zeg ik tegen ieder van u:
overschat uzelf niet. U mag zelfbewust zijn, maar uw zelfbewustheid moet bescheiden
blijven. Norm is het geloof naar de maat die God voor ieder heeft vastgesteld.
Ons lichaam dat een eenheid is, bestaat uit veel delen en alle delen hebben een andere
functie. Op dezelfde manier vormen wij met ons allen één lichaam door onze verbondenheid
met Christus. Maar ieder van ons afzonderlijk is een deel van dat lichaam.
Wij hebben allemaal verschillende gaven zoals God ons die gegeven heeft. Als het ons
gegeven is namens Hem te spreken, moeten we dit doen in overeenstemming met het
geloof. Als we de gave hebben om hulp te verlenen of onderwijs te geven, dan moeten we dit
doen overeenkomstig onze taak. Als we anderen kunnen aanmoedigen, moeten we ze
aanmoedigen. Als we iets met anderen kunnen delen, moeten we dit van harte doen. Als we
leiding kunnen geven, moeten we ons inspannen. Als we liefdadigheid beoefenen, moeten
we die ander opgewekt tegemoet treden.

[Evangelie: Matteüs 17, 14-20] (Nieuwe Bijbelvertaling)
14 Toen ze (Jezus en de apostelen die met hem op de berg waren) zich weer bij de
mensenmassa voegden, kwam er iemand naar hem toe die voor hem op zijn knieën viel 15
en zei: 'Heer, heb medelijden met mijn zoon, want hij is maanziek en lijdt daar erg onder; hij
valt dikwijls in het vuur of in het water. 16 Ik heb hem bij uw leerlingen gebracht, maar zij
konden hem niet genezen.' 17 Jezus antwoordde: 'Wat zijn jullie toch een ongelovig en dwars
volk, hoe lang moet ik nog bij jullie blijven? Hoe lang moet ik jullie nog verdragen? Breng
hem bij me.' 18 Daarop sprak Jezus de demon op strenge toon toe. Deze ging uit de jongen
weg, en vanaf dat moment was hij genezen. 19 Later kwamen de leerlingen naar Jezus toe.
Eenmaal met hem alleen vroegen ze: 'Waarom konden wij die geest niet uitdrijven?' 20 Hij
antwoordde: 'Vanwege jullie gebrek aan geloof. Ik verzeker jullie: als jullie geloof hebben als
een mosterdzaadje, dan zullen jullie tegen die berg zeggen: "Verplaats je van hier naar daar!"
en dan zal hij zich verplaatsen. Niets zal voor jullie onmogelijk zijn.'

[overweging:]
Zusters en broeders,
Week in week uit, steeds weer op elke eerste dag van de nieuwe week – de dag van de Opstanding – roept de Eeuwige zijn volk bijeen tot zijn dienst. Zo ook vandaag, op deze plaats, op dit uur. Wij vieren deze eredienst samen als oecumenische geloofsgemeenschap. Oecumene gaat over het streven van de christelijke kerken naar eenheid. Belangrijk daarbij om te bedenken is dat ons woord 'oecumene' is afgeleid van het Griekse woord 'oikoumenè. Dat Griekse woord betekent letterlijk 'de bewoonbare wereld'. De eenheid waarnaar wij als christenen verlangen, is dus geen religieus onderonsje; in de oecumene gaat het niet om eenheid van de kerken an sich, maar om de gezamenlijke dienst van christenen aan de leefbaarheid van de héle aarde en ál haar bewoners – christenen én niet-christenen, mensen én dieren.

Als christenen streven we naar eenheid, maar die eenheid is niet hetzelfde als uniformiteit. Het gaat veeleer om eenheid in verscheidenheid. Maar eenheid is verscheidenheid is gemakkeljker gezegd dan gedaan. Dat weten we als Stadskerk maar al te goed. We hebben dit soms pijnlijk ervaren. Ook als samenleving kennen we deze pijnlijke ervaring. Daar is de vraag aan de orde: vormen we met elkaar een samen-leving, een eenheid dus, *ondanks* onze onderlinge verschillen of juist *dankzij* onze verschillen? Vormen onderlinge verschillen een bedreiging voor onze samenleving en moeten zij dus geëlimineerd worden of vieren we verschillen als een verrijking van onze samenleving? Zien we de vreemdeling – degenen die 'anders' is dan wijzelf - als probleem of, nog erger, als potentiële vijand of zien we wie hem, haar of die als een potentiële vriend of vriendin? Dat zijn anno 2026 in Nederland en Europa hoogst actuele vragen.

Eenheid in verscheidenheid: deze vraag hield ook de apostel Paulus bezig, zo hoorden we vandaag in onze tweede lezing uit de Schrift. Wat kunnen wij vandaag van Paulus leren? Welke inspiratie biedt hij en bieden andere auteurs uit de christelijke traditie ons?

Paulus houdt ons vandaag in zijn brief aan de Romeinen het beeld voor van de gemeente als Lichaam van Christus. Dat ene lichaam heeft vele delen, zegt hij, elk deel heeft een eigen, essentiële functie; er is geen enkel deel dat gemist kan worden, maar er is ook geen enkel deel dat een ander deel kan overheersen of uitsluiten. Alleen sámen, in al onze verscheidenheid, vormen we dus dat ene Lichaam van Christus. De kerk zal inclusief zijn of zij zal niet zijn…

Paulus herneemt in zijn brief aan de Romeinen een beeld dat hij eerder al uitvoeriger heeft uitgewerkt in zijn eerste brief aan de gemeente van Korinte. “God heeft nu eenmaal alle lichaamsdelen hun eigen plaats gegeven, precies zoals hij dat wilde,” schrijft hij daar. “Als ze met elkaar slechts één lichaamsdeel zouden vormen, zou dat dan een lichaam zijn? Het is juist zo dat er een groot aantal delen is en dat die met elkaar één lichaam vormen. Het oog kan niet tegen de hand zeggen: ‘Ik heb je niet nodig,’ en het hoofd kan dat evenmin tegen de voeten zeggen.” En ook: “Wanneer één lichaamsdeel pijn lijdt, lijden alle andere mee; wanneer één lichaamsdeel met respect behandeld wordt, delen alle andere in die vreugde. Welnu, u bent het lichaam van Christus en ieder van u maakt daar deel van uit” (1 Kor. 12).

Voor Paulus is het duidelijk: eenheid is geen uniformiteit maar (zoals de theologen zeggen) ‘verzoende verscheidenheid'. Verschillen vormen dus geen bedreiging voor de eenheid van de gemeente, maar verschillen zijn bouwstenen voor die eenheid. Onze verschillen verrijken onze gemeenschap. Tegelijk, zo leren we van Paulus, gaat er iets boven alle verscheidenheid uit: hoezeer we ook van elkaar verschillen, er is iets wat ons samenbindt. Wat ons samenbindt, is de gemeenschap van ieder van ons met Christus, de ervaring van Gods allen en alles omvattende liefde die in Christus zo duidelijk aan het licht getreden is. De gemeenschap die wij met elkaar vormen, is dus niet ons eigen werk. Zij is het werk van Christus. Hij, Christus, maakt ons in de gemeente tot zusters en broeders van elkaar.

Eenheid in verscheidenheid: twee eeuwen na Paulus schrijft de kerkvader Cyprianus van Carthago: “Zoals er vele stralen van de zon zijn, maar één licht; en er vele vertakkingen van de boom zijn, maar één kern, gefundeerd in een vaste wortel;...zo zendt ook de door het licht van de Heer doorstroomde kerk over de gehele aarde haar stralen uit. Toch is het slechts één licht, dat overal heen vloeit, zonder dat de eenheid van het lichaam verbroken wordt… Wij worden geboren door haar baring, wij worden gevoed door haar melk, wij worden begeesterd door haar geest.” (Tussen haakjes: ‘geboren uit haar baring, gevoed door haar melk, begeesterd door haar geest’: de feministische theologie is al ouder dan u misschien denkt…).

De Zweedse theoloog Anders Frostenson werd op zijn beurt geïnspireerd door Cyprianus – en daarmee ook door de apostel Paulus – toen hij het lied schreef dat wij straks na de voorbeden zullen zingen. ‘Vlammen zijn er vele’ is de titel van dat lied. De eerste strofe van

dat lied luidt: “Vlammen zijn er vele, één is het licht, vlammen zijn er vele, één is het licht, wij zijn één in Christus.”

Eenheid in verscheidenheid: Paulus spreekt ook over de vele verschillende gaven, talenten, die er binnen de gemeente zijn. Sommigen hebben de gave om een profetisch woord te spreken, anderen om onderwijs te geven, of om mensen te helpen, of om aan mensen leiding te geven, enzovoorts. Al deze talenten zijn ons door God gegeven tot opbouw van de gemeenschap.
Belangrijk daarbij is dat Paulus de ene gave niet hoger of belangrijker acht dan de andere. De gaven die mensen binnen de gemeente, binnen de kerk, ontvangen, zijn dus geen vrijbrief om macht over anderen uit te oefenen. Een klerikale kerk waarin priesters op grond van hun wijding als autocraten heersen over de zogeheten ‘gewone gelovigen’ of een ‘dominocratie’ waarin geleerde ambtsdragers in de kerk de dienst uitmaken, beantwoordt niet aan het beeld van de kerk als Lichaam van Christus zoals Paulus dat voor ons schetst.

De gaven die wij ontvangen hebben, onze talenten, in al hun verscheidenheid, nodigen ons uit, niet tot machtsuitoefening, maar tot dienstbaarheid. De verschillen tussen mensen zijn geen probleem of bedreiging voor ons samenleven, maar een verrijking. En inzet voor een inclusieve kerk en voor een inclusieve samenleving is geboden, niet omdat we zo nodig ‘woke’ willen zijn, maar vanwege Christus. Dat leren we vandaag van de apostel Paulus.

Vergeef me dat ik als lekendominicaan hieraan nog enkele woorden toevoeg van een medezuster van mij; zij leefde in de veertiende eeuw. Ik beluister een weerklank van Paulus’ woorden bij de heilige Catharina van Siena, lekendominicaan, mystica en kerkleraar. In een brief aan haar ‘geestelijke zonen’ schrijft zij dat God de mensen verschillend heeft gemaakt, zodat niemand zichzelf genoeg is, en iedereen afhankelijk wordt van de liefde en de gaven van anderen. En in een ander geschrift legt zij God de volgende woorden in de mond: “Ik heb het zo beschikt dat de één de ander nodig heeft, opdat zij de liefde leren.”

God wil kennelijk het verschil. Zegt Paulus. Zegt Cyprianus. Zegt Catharina.
Nu wij nog. ‘Opdat wij de liefde leren.’
Amen.

Jan van Hooydonk, janvanhooydonk2014@gmail.com